

Aarhus Kommune
Rådhuspladsen 2
8000 Århus C

Sagsnr.
2012-00470

Doknr.
88576

Dato
03-05-2013

Vedrørende Aarhus Kommunes mulighed for at varetage Fair Trade-hensyn

Ved e-mail af 13. september 2012 anmodede Aarhus Kommune Økonomi- og Indenrigsministeriet om at vurdere Statsforvaltningen Midtjyllands udtalelse af 3. juli 2012 om Aarhus' status som Fairtrade By. I udtalelsen anførte statsforvaltningen blandt andet, at Aarhus Kommunes engagement i profileringen af Fairtrade-mærkede-varer med henblik på at støtte arbejds- og livsvilkår for arbejdere i fx Mellemamerika falder uden for de formål, en kommune kan varetage.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har nu færdigbehandlet sagen. Det er ministeriets opfattelse, at Aarhus Kommune lovligt kan varetage de nævnte Fair Trade-hensyn.

Her følger en nærmere redegørelse for sagens baggrund og for Økonomi- og Indenrigsministeriets udtalelse.

Sagens baggrund

Økonomiudvalget i Aarhus Kommune besluttede den 10. maj 2010, at Aarhus skulle være Fairtrade By.

I et brev af 7. december 2010 rettede en borger henvendelse til Statsforvaltningen Midtjylland vedrørende Aarhus Byråds beslutning om, at Aarhus skulle være Fairtrade By. Henvendelsen var vedlagt en artikel af 24. november 2010 i Aarhus Stiftstidende, hvoraf det fremgik, at beslutningen indebar, at kommunen generelt havde besluttet at signalere politisk støtte til sagen Fair Trade, bl.a. for at påvirke borgere og virksomheders adfærd. Det var videre anført, at kommunalbestyrelsen med samme formål havde besluttet at iværksætte en informationsindsats. Endvidere havde kommunalbestyrelsen besluttet at fremme offentlige indkøb af Fairtrade-mærkede produkter.

Statsforvaltningen afgav den 3. juli 2012 udtalelse i sagen. I udtalelsen er blandt andet anført følgende:

"Fairtrade Mærket er en international mærkningsordning, der hverken køber eller sælger varer, men mærker produkter, der skal leve op til standarderne for Fairtrade. Derudover informerer Fairtrade kontoret i Danmark om mærkningsordningen og arbejder for, at varerne er tilgængelige for så mange forbrugere som muligt.

Fairtrade Mærket betyder, at nogle af verdens fattigste bønder får en mindstepris for deres produkter, og at arbejdere på for eksempel plantager skridt for skridt får forbedrede arbejdsfor-

hold. Mærket betyder desuden, at der udbetales fælles midler til bønder og arbejdere, som de i fællesskab investerer i sociale projekter i lokalområdet.

Fairtrade Mærket i Danmark drives som en fond med en ulønnet bestyrelse. Alle midler, der kommer ind, benyttes til at fremme Fairtrade. Fonden har en række indtægter for at kunne drive arbejdet med mærket – herunder særligt midler fra Danida og afgifter fra de virksomheder, som bruger mærket på deres produkter.

Konceptet Fairtrade By er udviklet i samarbejde mellem Fairtrade Mærket og Mellemfolkeligt Samvirke og er for de byer, der gerne vil arbejde med etisk forbrug.

...

Kommunen har den 13. oktober 2011 bl.a. fremsendt borgmesterens indstilling til kommunalbestyrelsen, hvoraf fremgår følgende om den forventede effekt af, at Århus bliver Fairtrade By:

”Arbejdet omkring Fairtrade By vil bidrage til at øge opmærksomheden omkring etisk handel både i kommunens egne virksomheder og blandt byens caféer, butikker og erhvervsliv.

Brugen af Fairtrade-mærkede produkter øges i Århus Kommunes administration og blandt caféer, restauranter, detailhandel og virksomheder i Århus Kommune.

Århus Kommune kan således bidrage til at forbedre arbejds- og levevilkårene for nogle af verdens fattigste bønder og arbejdere i Afrika, Asien og Syd- og Mellemamerika.”

...

1. Kommunalbestyrelsens beslutning om for kommunale midler at iværksætte en informationsindsats for fairtrade-mærket

Kommuner er i modsætning til statslige myndigheder omfattet af de uskrevne kommunalfuldmagtsregler. Kommunalfuldmagten giver som udgangspunkt kommunalbestyrelsen handlefrihed, herunder til at bruge kommunens penge, også uden udtrykkelig lovhjemmel.

Det er dog i den juridiske litteratur antaget, at en kommunes adgang til efter kommunalfuldmagtsreglerne at bruge af kommunens midler blandt andet er begrænset af, hvad der traditionelt er betegnet som et almennyttækriterium

...

En afgrænsning af kommunalfuldmagten følger endvidere af det såkaldte lokalitetsprincip, som indebærer, at en kommune kun kan varetage opgaver eller støtte udførelse af opgaver, som interessemæssigt er knyttet til kommunen. En kommune kan fx som hovedregel ikke yde ulandsbistand, ligesom den ikke kan beslutte at boykotte varer fra et andet land af udenrigspolitiske grunde.

...

Der er efter statsforvaltningens opfattelse en snæver adgang for kommuner til at yde støtte eller anden bistand uden for landets grænser.

Det er statsforvaltningens opfattelse, at Århus Kommunes profilering af fairtrade-varer for at støtte arbejds- og livsvilkår for arbejdere i fx Mellemamerika ikke kan sidestilles med støtte til de i ministeriets praksis accepterede humanitære formål. Kommunens informationskampagne for fairtrade-varer er derfor efter statsforvaltningens opfattelse i strid med lokalitetsprincippet, og dermed uden nødvendig lovhjemmel.

Ud fra tilsvarende betragtninger finder statsforvaltningen, at kommunalbestyrelsen ikke lovligt kan støtte de dele af erhvervslivet, der forhandler fairtrade-mærkede varer, ved at føre kampagne for at få forbrugerne til at vælge netop disse varer.

Det er en almindelig antagelse, at kommuner uden lovhjemmel har adgang til at yde generel erhvervsstøtte. Støtte til dele af det lokale erhvervsliv i konkurrence med andre dele forudsætter, at der ved afgrænsningen foreligger udtrykkelig lovhjemmel, eller at der varetages en efter kommunalfuldmagtsreglerne lovlig kommunal interesse.

Forbedring af arbejds- og livsvilkår for arbejdere i udlandet, som kommunen har oplyst som sin interesse i kampagnen, er som nævnt efter statsforvaltningens opfattelse ikke nogen lovlig kommunal interesse.

2. Kommunalbestyrelsens beslutning om at signalere politisk støtte til sagen fairtrade.

Kommuner må som udgangspunkt ikke beskæftige sig med udenrigspolitik. Udenrigspolitik anses i kommunalretten for en statslig opgave. ...

Det er statsforvaltningens opfattelse, at Århus Kommunes politiske tilkendegivelse om at ville støtte op om sagen fairtrade af hensyn til arbejdsvilkår for de fattige bønder i fx Asien er i strid med forbuddet mod kommuners adgang til at komme med udenrigspolitiske tilkendegivelser.

3. Kommunalbestyrelsens beslutning om at foretrække fairtrade-varer til eget brug.

.... Det er inden for vide rammer kommunalbestyrelsen, der definerer, hvad der er lokalsamfundets behov. Herunder definerer den f.eks., hvilke varer og ydelser der behøves, hvilke egenskaber de skal have, og hvor dyrt det må være at erhverve dem, f.eks. om daginstitutionsbørn skal have økologisk mad eller om kommunens biler skal køre på el.

Når lokalsamfundets behov er beskrevet og priskravene stillet, forudsættes det i kommunalretten, at kommunalbestyrelsen skal handle økonomisk forsvarligt. Kommunen er således forpligtet til at søge at indkøbe de definerede varer og tjenesteydelser bedst og billigst.

For at kommuner i forbindelse med indgåelse af aftale om indkøb kan fravige dette udgangspunkt og dermed påtage sig merudgifter for f.eks. at fremme sociale målsætninger skal legalitetsprincippet være opfyldt. Der skal således i lovgivningen, det være sig national eller EU-ret, være hjemmel til, at kommuner generelt kan varetage sociale hensyn, når de indkøber varer og tjenesteydelser.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 6 skal en kommune virke for denne lovs formål, bl.a. ved indkøb og forbrug. Bestemmelsen giver kommunen både ret og pligt til at varetage miljømæssige hensyn, når den køber, efter omstændighederne også hvis det medfører, at kommunen må betale højere pris end ellers for en vare eller en tjenesteydelse, den ønsker at erhverve.

Efter tilsynsmyndighedernes praksis antages det, at kommuner i et vist omfang må klausulere sine indkøb af varer og tjenesteydelser med beskæftigelsesmæssige formål.

Efter statsforvaltningens opfattelse er der her tale om enkeltstående undtagelser fra en hovedregel: En kommune skal i sine udbud og indkøbsbeslutninger tilstræbe at købe en vare eller ydelse med de egenskaber, den har defineret ud fra sine behov, til markedspris, det vil sige billigst muligt. Det kan på den baggrund næppe antages, at en kommunalbestyrelses mulige interesse i at bedre eksempelvis fattige bønders arbejds- og levevilkår i Mellemamerika lovligt kan danne baggrund for, at kommunen påføres merudgifter til indkøb af varer eller tjenesteydelser til kommunens brug.

Århus Kommune har i sin udtalelse til statsforvaltningen anført, at udbudsbekendtgørelsen, jf. artikel 26 i EU's udbudsdirektiv, giver kommuner hjemmel til at begrænse deres udbud med henblik på ved indkøb at foretrække fairtrade-mærkede varer.

Statsforvaltningen bemærker hertil:

...

Statsforvaltningen finder, at denne bestemmelse [artikel 26] – på baggrund af de citerede tekster fra præambelen – næppe kan antages at give hjemmel til, at en dansk kommune ved et udbud kan give præferencer til varer, der er mærket fairtrade. ...

...

Statsforvaltningen finder derfor ikke, at Århus Kommune lovligt kan stille vilkår om fairtrade, når den udbyder varer til kommunens brug.

..."

Økonomi- og Indenrigsministeriet anmodede på baggrund af folketingsspørgsmål nr. S 3747 og 3748 af 20. juli 2012 statsforvaltningen om en udtalelse om sagen. I brev af 7. august 2012 henholdt statsforvaltningen sig til sin udtalelse af 3. juli 2012.

Økonomi- og indenrigsministeren oplyste i sit svar af 12. september 2012 på Folketingets Kommunaludvalgs spørgsmål nr. 172 (alm. del), at ministeriet havde besluttet at tage sagen op af egen drift, idet ministeriet skønnede, at sagen var af principiell og generel betydning.

Ved e-mail af 13. september 2012 anmodede Aarhus Byråd Økonomi- og Indenrigsministeriet om at vurdere sagen. Som begrundelse for sin klage anførte byrådet blandt andet følgende:

"...

PARTNERSKAB

Aarhus Kommune blev i 2006 en del af det forpligtende "Partnerskab og Offentlige Grønne Indkøb", der er et samarbejde mellem en række kommuner og Miljøministeriet.

I henhold til partnerskabsaftalen forpligter Aarhus Kommune sig blandt andet til, at

".. have en grøn indkøbspolitik og til at nå konkrete miljømæssige mål på udvalgte områder."..

Partnerskabet er videre baseret på fælles forpligtende indkøbsmål.

Det fremgår blandt andet af partnerskabets samlede indkøbsmål,...., at

".. . Bæredygtighed:

Minimum 60% fairtrade og/eller økologisk kaffe, the og sukker på rådhuset/centralinstitutionen, og minimum 10% i hele kommunen."..

INDKØBSPOLITIK

... I den gældende indkøbspolitik, der er fra efteråret 2010, er bæredygtighed ét af de bærende elementer.

FAIRTRADE BY KAMPAGNEN

KAMPAGNEN

Byrådet i Aarhus Kommune besluttede i maj 2010, at Aarhus skulle være Fairtrade By

...

Den 24. november 2010 blev Aarhus udnævnt til at være Fairtrade By.

FAIRTRADE MÆRKET

Fairtrade mærket er en international mærkningsordning. Formålet bag ordningen er at skabe økonomisk, social og grøn bæredygtighed. Miljøbeskyttelse og miljøvenlig produktion er en central del. Producenterne skal leve op til en række krav i forhold til social og miljømæssig bæredygtighed for at opnå Fairtrade mærket. Nogle af kravene skal de efterleve med det samme, andre skal de leve op til over en tidsperiode.

...

Videre anerkender Fairtrade mærket ikke børnearbejde, jf. herved ILO konvention. ...

Endelig er Fairtrade mærket garant for, at producenterne får en mindstepris, når de sælger deres råvarer, og får midler til at investere i sundhed, uddannelse eller omlægning til økologi.

Fairtrade mærket er én blandt flere lignende certificeringsordninger som fx FSC-mærket og Ø-mærket.

INFORMATIONSSINDSATSEN

BUDGET OG STØTTE

Kommunen har i 2010 budgetteret med kr. 230.000 over en to årig periode til Fairtrade By kampagnen.

Danida Oplysningsbevilling har ydet støtte til 5 af Fairtrade Byerne, herunder Aarhus, med et samlet beløb på kr. 1.000.000,00 til oplysningsprojektet, "Hvor kommer varerne fra?". Byerne anvender/har anvendt støtten til events, der omhandler fair trade, bæredygtighed og udviklingsproblematikker rettet mod byernes borgere, ansatte og skoler samt daginstitutioner. Aarhus Kommunes andel af støtte udgør kr. 266.000,00.

Miljøministeriet støtter tillige via Partnerskabet for offentlige grønne indkøb op om fair trade, jf. herved tillige ovenfor.

ARRANGEMENTER OG TILTAG

Aarhus Kommune har informeret/informerer om fair trade og bæredygtighed over for borgere og erhvervsliv.

Kommunen har afholdt to arrangementer, hvor der er blevet informeret om fair trade og bæredygtighed.

Det ene arrangement foregik den 24. november 2010, hvor der var et arrangement i forbindelse med udnævnelse af Aarhus som Fairtrade By.

Det andet arrangement var den 1. juni 2011 i forbindelse med kulturfestivalen, "Verdens billeder". Virksomheder og andre, der arbejder med bæredygtighed, var repræsenteret under arrangementet, herunder Fairtrade Fighters, Worldperfect, Go Green Aarhus, Fairbar, FSC-mærket og Den frivillige forening Himmelhaven.

Derudover er der i Aarhus Kommune igangsat et skoleprojekt, der har til formål at informere elever om bæredygtighed og etisk handel, ligesom projektet sætter fokus på de indkøb, der foretages af kommunens skoler.

JURIDISK VURDERING

Fairtrade By kampagnen udgør en platform for at skabe fokus på bæredygtighed, miljøhensyn og etisk handel.

...

Det er almindeligt antaget, at det er en lovlig kommunal interesse at varetage miljøhensyn.

Derudover er det antaget, at kommunen kan varetage informationsvirksomhed af neutral oplysende karakter.

Endelig er det almindeligt antaget, at kommuner kan formidle viden om forhold af produktionsmæssig karakter af almen betydning, fx for miljøet.

Fairtrade By kampagnen forpligter ikke kommunen til at informere om Fairtrade mærket, men forpligter kommunen til at informere om fair trade dvs. bæredygtighed i bred forstand, ... Ved sin deltagelse i Fairtrade By kampagnen forpligter kommunen sig således ikke til at markedsføre og/eller reklamere for Fairtrade mærket. Derimod er formålet at skabe fokus omkring økonomisk, social og grøn bæredygtighed.

Kommunens information om fair trade har på ingen måde karakter af ulovlig støtte til erhvervsvirksomheder, der forhandler Fairtrade mærkede varer. Ved at informere om fair trade informerer kommunen bredt om bæredygtighed,...

KOMMUNENS INDKØB

UDBUDSREGLERNE

Aarhus Kommune anser ikke sin status som Fairtrade By for at stride mod bestemmelserne i udbudsdirektivet.

...

Det er i øvrigt almindeligt antaget, at kommunen kan indrette sin indkøbspolitik på en sådan måde, at den i størst muligt omfang tilgodeser miljøhensyn.

Aarhus Kommune vil på baggrund af sine indkøb i overensstemmelse med udbudsreglerne sikre, at indkøb foretages til markedsprisen.

Da Klagenævnet for Udbud i henhold til lov nr. 492 af 12. maj 2010 om håndhævelse af udbudsreglerne er klageorgan i forhold til håndhævelse af udbudsreglerne, ses Statsforvaltningen ikke at have kompetence til at vurdere spørgsmålet.

..."

På Fairtrade Danmarks hjemmeside (www.fairtrade.dk) er anført blandt andet følgende:

"Fairtrade Mærket er en international mærkningsordning for etisk handel.

Bag alle Fairtrade-mærkede produkter står et internationalt uafhængigt kontrolsystem.

Mærket betyder, at bønder får en mere fair behandling for deres råvarer samt en bonus, som de investerer i bedre levevilkår, arbejdsforhold og miljø.

....

Hvad er Fair Trade

Fair Trade er et handelssamarbejde baseret på dialog, gennemsigtighed og respekt. Fair Trade søger større ligestilling i international handel. Det bidrager til en vedvarende udvikling ved at tilbyde bedre handelsbetingelser og sikre rettigheder for marginaliserede producenter og arbejdere i nogle af verdens fattigste lande.

Fair Trade organisationer er dedikeret til Fair Trade, som den grundlæggende kerne i deres mission. Bakket op af forbrugerne er de aktivt engageret i at støtte producenter, øge opmærksomheden om og deltage i kampagner for ændringer af regler og praksisser for den konventionelle internationale handel.

Fair Trade er mere end bare forretning. Det beviser, at en mere retfærdig verdenshandel er mulig. Det fremhæver behovet for forandringer af regler og praksisser i den konventionelle handel og viser, hvordan succesfulde virksomheder også kan sætte mennesker først.

...

PRODUCENTER

På denne side finder du information omkring producenterne som de Fair Trade godkendte importører handler med i forskellige verdensdele:

[Syd- og Mellemamerika](#)

[Afrika](#)

[Asien](#)

Generelle krav til producent- og eksportorganisationer

Producent- og eksportorganisationer, som leverer fair handlede varer til medlemmer af Fair Trade Danmark, skal tilslutte sig de opstillede Fair Trade [vedtægter](#).

Disse vedtægter skal komme til udtryk i organisationens formålsparagraf, værdigrundlag, aktiviteter og publikationer.

De opstillede krav er forbrugerens garanti for, at de Fair Trade godkendte producent- og eksportorganisationer overholder nedenstående krav.

Specifikke krav

1. Produktionen af Fair Trade produkter skal i særlig grad sikre beskæftigelse og forbedret indkomst til fattige og udsatte mennesker
2. Producenterne bør modtage skoleundervisning
3. Børnearbejde, som udgør en trussel mod børnenes helbred, udvikling eller skolegang accepteres ikke
4. Organisationen skal tilstræbe ligebehandling og modvirke diskrimination
5. Organisationen skal være opbygget, så producenterne har reel medindflydelse
6. Produktionen skal foregå med mindst mulig miljøbelastning. Der må ikke drives rovdrift på knappe ressourcer.
7. Producenten bør ikke være afhængig af én enkelt aftager
8. Fair Trade bør ikke kun gavne den enkelte handelspartner, men have en positiv afsmittende effekt på lokalsamfundet

...

10 Fair Trade standarder

Fair Trade Danmark er medlem af den internationale Fair Trade organisation - World Fair Trade Organization (WFTO). WFTO har defineret 10 Fair Trade standarder, som Fair Trade organisationer og virksomheder skal forpligte sig til i deres daglige arbejde.

De 10 standarder er:

1. At skabe muligheder for økonomisk dårligt stillede producenter
2. Gennemsigtighed og ansvarlighed
3. Ansvarlig handelspraksis
4. Betaling af en fair pris
5. Undgå børne- og tvangsarbejde
6. Antidiskrimination, ligestilling og foreningsfrihed
7. Sunde og sikre arbejdsvilkår
8. Kapacitetsopbygning
9. Fremme af Fair Trade
10. Bæredygtig miljøforvaltning

..."

I pjecen "Fairtrade By, Vejen til et mere fair danmarkskort", udgivet af Fairtrade Mærket, er anført blandt andet følgende:

”For at blive Fairtrade By skal der arbejdes henimod at opfylde disse seks kriterier

Kriterie 1 Kommunen skal tage en politisk beslutning om at fremme offentlige indkøb af Fairtrade-mærkede produkter.

Kriterie 2 På rådhuset serveres der altid Fairtrade-mærket kaffe og te.

Kriterie 3 Et stadigt stigende antal lokale arbejdspladser, offentlige såvel som private, køber kaffe, te eller andre produkter med Fairtrade-mærket.

Kriterie 4 Der findes et bredt udvalg af Fairtrade-mærkede produkter i lokale butikker, restauranter og caféer i kommunen.

Kriterie 5 Kommunen informerer om Fairtrade over for borgere og erhvervsliv i kommunen.

Kriterie 6 Kommunen nedsætter en styregruppe, der er tovholder på Fairtrade By-projektet.

””

Kriterie 1

...

Det er af afgørende betydning, at arbejdet med Fairtrade By bliver forankret politisk i kommunen. Dels for at understrege vigtigheden af arbejdet over for politikerne, når de stemmer ja til, at deres by skal være Fairtrade By, stemmer de også ja til at arbejde for, at de øvrige kriterier bliver opfyldt. Dels for at give Fairtrade større opmærksomhed både indadtil på rådhuset og udadtil i forhold til byen. Og endelig for at få det offentlige kaffe- og teforbrug styret i en etisk retning.

Kriterie 2

...

Som borgernes repræsentanter skal rådhuset gå forrest, når det kommer til at øge forbruget af Fairtrade-mærkede produkter. Kommunen sender derfor et signal både udadtil og indadtil, når rådhuset konsekvent serverer Fairtrade-mærket kaffe og te. ... I vil måske høre, at et skift til Fairtrade-mærkede kaffe er ensbetydende med en betydelig merpris. Det er ikke nødvendigvis rigtigt. Der er mange forskellige leverandører og kvaliteter af Fairtrade-mærket kaffe og te.

Kriterie 3

...

Når en by bliver Fairtrade By forpligter forskellige parter i byen sig til at sprede viden om Fairtrade samt medvirke til, at forbruget af Fairtrade-mærkede produkter øges.

...

Kriterie 5

...

En del af Fairtrade By-projektet drejer sig om at informere byens borgere om Fairtrade og Fairtrade By-projektet. For at undgå at arbejdet bliver spredt fægtning og ad hoc løsninger skal byen udforme en kommunikationsplan, når der søges om at blive Fairtrade by.

Det er en del af styregruppens allerførste opgaver at få udformet og beskrevet kommunikationsplanen. Planen skal som minimum indeholde en presseplan samt en oversigt over det første års planlagte aktiviteter, der skal involvere alle relevante segmenter i byen. Det er en rigtig god

idé, hvis kommunen har en kommunikationsmedarbejder med i styregruppen. Vedkommende vil dels kunne hjælpe med at udforme kommunikationsplanen, dels være intern aktør i kommunen i forhold til at få udført diverse opgaver.

Det er kun fantasien, der sætter grænser for, hvilke initiativer kommunen tager i informationsindsatsen. ...

Kriterie 6

...

I styregruppen kan der med fordel sidde en repræsentant fra følgende institutioner:

- Repræsentant fra en NGO....
- En lokalpolitiker.
- En ansat på rådhuset. Vedkommende er bindeled mellem kommunen og styregruppen. Han eller hun er således ikke den eneste i kommunen, der arbejder med Fairtrade By, men vedkommende kan sprede viden og delegerer opgaver internt i kommunen.
- Medarbejder fra kommunens kommunikationsafdeling og/eller indkøbsafdeling.
- Repræsentant fra handelsstandsforeningen.
- Repræsentant fra en uddannelsesinstitution.
- Repræsentant fra en lokal kulturinstitution.

....

Styregruppen skal sørge for at:

- Øge byens involvering i Fairtrade
- Øge byens forbrug af Fairtrade-mærkede produkter
- Øge kendskabet til Fairtrade Mærket blandt byens borgere
- ...
- Arrangere events med fokus på Fairtrade og retfærdig handel

...

Proceskriterie 5

Hvert af de første 3 år skal kommunen foretage følgende informationsaktiviteter:

- Kommunen skal tydeligt synliggøre engagementet i Fairtrade By-projektet på kommunens officielle hjemmeside.
- Kommunen skal minimum 1 gang årligt sætte fokus på Fairtrade over for kommunens egne medarbejdere – seminarer, omtale på intranet og lignende.
- Der afholdes 2 årlige events, hvor mindst 1 event relaterer sig til en af Fairtrade Mærkets 2 hovedkampagner og/eller Mellempøkeligt Samvirkes events med fokus på retfærdig handel.
- Mindst 2 pressehits i lokale medier. Det kan være læserbreve, artikler, events eller interview til lokalt tv.

..

Om Fairtrade

...

Fairtrade for bønder

Når varerne bærer Fairtrade-mærket, får bønderne en mere stabil pris for deres råvarer: Hvis verdensmarkedsprisen dykker og er meget lav, får bønderne en mindstepris, der som udgangs-

punkt dækker, hvad det koster at leve og dyrke råvaren. Er verdensmarkedsprisen høj, får bønderne naturligvis denne i stedet.

Hertil kommer en Fairtrade Bonus, der er fælles midler, som bønderne modtager i fællesskab og sammen bestemmer over: Nogle vælger for eksempel at bygge en skole eller oprette studielegater, andre investerer i forbedring af dyrkningsmetoder.

Fairtrade for plantagearbejdere

... Her står Fairtrade-mærket ikke ved alle produkter for en mindstepris, men betyder, at der holdes øje med at nationale aftaler om mindsteløn og arbejdsforhold overholdes. Det er et mål, at arbejds- og levevilkårene skridt for skridt forbedres.

Udover dette får plantagearbejderne, på samme måde som bønderne, en Fairtrade Bonus, som de i fællesskab råder over.

...

Fairtrade og miljøet

Miljøvenlig produktion er en væsentlig del af Fairtrade-ordningen. Økologi er ikke et krav, for det vil udelukke nogle af de svageste grupper, men på det danske marked er omkring 75% af de mærkede produkter samtidigt økologiske.

International mærkningsordning

I dag er 24 forbrugerlande og 59 producentlande med i Fairtrade-ordningen. Omkring 1,5 millioner bønder og arbejdere er omfattet af Fairtrade. ...

Kontrol

...

Kooperativer og plantager kontrolleres af FLO-CERT, der er en uafhængig kontrolvirksomhed. Hvert kooperativ og plantage aflægger årsrapporter og besøges af en kontrollant,... Hvis der er problemer, besøges kooperativet eller plantagen hyppigere. Der foretages også uanmeldte kontrolbesøg ...

FLO-CERT blev ISO 65 akkrediteret i 2007 .... I praksis betyder det, at FLO-CERT's kontrolsystem også er underlagt en uafhængig kontrol.

Selvom Fairtrade har et effektivt kontrolsystem, er det ikke en 100% garanti for, at der aldrig kan forekomme uregelmæssigheder. ...

...”

Rådet for Samfundsansvar er etableret som et led i regeringens handlingsplan for virksomheders samfundsansvar og skal styrke dialogen mellem regeringen og relevante interessenter. Rådet, der blev nedsat i 2009 af den daværende regering, skal rådgive regeringen om relevante tiltag omkring virksomheders samfundsansvar og komme med anbefalinger til danske virksomheder og investorer om, hvordan de kan styrke arbejdet med forretningsdrevet samfundsansvar. Rådet, der med sin nuværende sammensætning er nedsat af Erhvervs- og Vækstministeriet i 2012, består af medlemmer, der repræsenterer erhvervsorganisationer, NGO'ere, civilsamfundet, kommuner, regioner og fagbevægelsen, og sekretariatsbetjenes af Erhvervsstyrelsen.

Rådet for Samfundsansvar afgav den 12. november 2010 anbefalinger om udbredelse af ansvarlig vækst. I anbefalingerne er blandt andet anført følgende:

”Rådet for Samfundsansvar hilser regeringens hidtidige indsats for at støtte danske virksomheders arbejde med samfundsansvar velkommen. ... Rådet er ligeledes enig i, at samfundsansvar ikke blot vedrører virksomheder, men i høj grad også investorer og offentlige institutioner. ...

... Også det offentlige, organisationer, investorer og forbrugere skal bidrage til et gunstigt klima for samfundsansvar.

...

Hvad er samfundsansvar?

Rådet for Samfundsansvar forstår virksomheders samfundsansvar (corporate social responsibility, CSR) på følgende måde:

Virksomheder viser samfundsansvar og skaber værdi for både virksomhed og samfund ved i dialog med sine interessenter at håndtere sociale, miljømæssige og etiske udfordringer i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper for samfundsansvar.

Samfundsansvar omfatter aktiviteter inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption, der ligger ud over lovgivningen.

...

... Internationalt er der i stigende grad fokus på, at virksomheders samfundsansvar udfolder sig bedst muligt i et effektivt samspil med forbrugere, investorer, organisationer og den offentlige sektor.

Det kommer blandt andet til udtryk ved, at den første internationale standard, ISO 26000 for samfundsansvar vejleder generelt om samfundsansvar hos både virksomheder og andre organisationer. Det er Rådets opfattelse, at ansvarlig vækst bør være en fælles vision for virksomheder, investorer, forbrugere, organisationer og den offentlige sektor.

...

VISION

DANMARK SKAL VISE GLOBALT LEDERSKAB FOR ANSVARLIG VÆKST

Vi skal fremme ansvarlig vækst ved, at alle aktører i samfundet hver tager en aktiv rolle:

- *Virksomheder* skal arbejde med strategisk samfundsansvar, og flere danske virksomheder skal blive globale frontløbere
- *Forbrugere* skal sikres mulighed for gennem deres indkøb at være drivkraft for ansvarlig vækst
- *Investorer* skal gennem deres investeringer være drivkraft for ansvarlig vækst
- *Organisationer* skal gennem egen indsats og gennem krav og dialog være drivkraft for ansvarlig vækst.
- *Den offentlige sektor* skal gennem relevante offentlige aktiviteter, herunder særligt indkøb, være drivkraft for ansvarlig vækst

...

Rådet anbefaler:

...

- At *staten, regioner og kommuner* styrker arbejdet med strategisk samfundsansvar og indkøbspraksis

...

4.5 Tværoffentlig indsats for ansvarlig indkøbspraksis

Den offentlige sektor køber årligt ind for omkring 160 milliarder kr...

Rådet anbefaler regioner og kommuner at styrke indsatsen for at stille realistiske og hensigtsmæssige krav til samfundsansvar i offentlige indkøb. Kommunernes indsats er afgørende, da 2/3 af det offentlige indkøb varetages af kommunerne.

...

På hjemmesiden www.samfundsansvar.dk, som er en hjemmeside under Erhvervsstyrelsen, er blandt andet anført følgende:

”Principper og standarder

Anerkendte principper, retningslinjer og standarder er et godt udgangspunkt for virksomheder, der ønsker at påbegynde eller videreudvikle deres arbejde med forretningsdrevet samfundsansvar.

Der findes adskillige danske og internationale organisationer og netværk, som tilbyder principper, systemer og indikatorer, der kan anvendes som udgangspunkt for virksomhedens strategi, implementering og rapportering i forhold til samfundsansvar.

Der findes også en række egentlige virksomhedsstandarder for samfundsansvar, hvoraf mange giver virksomheden mulighed for en egentlig certificering.

Nedenstående liste er ikke udtømmende, men illustrerer mangfoldigheden af initiativer, der kan gøre det lettere for virksomheder at systematisere deres indsats, når de arbejder med forretningsdrevet samfundsansvar.

...

OECD’s Retningslinjer for Multinationale Virksomheder:

OECDs Retningslinjer for Multinationale Virksomheder fra 1976 (revideret i 2000) er anbefalinger fra regeringerne til de multinationale virksomheder. De udgør en frivillig ramme for ”principper for god forretningsskik”. Retningslinjerne er udformet for at bidrage til, at såvel store som små multinationale selskaber handler i overensstemmelse med de politiske og samfundsmæssige standarder, der er gældende i de involverede lande. Retningslinjerne tilsigter at fremme og udvikle bæredygtighed og social ansvarlighed og at skabe et klima af tillid mellem virksomheder, arbejdstagere, offentlige myndigheder og samfundet som helhed.

Retningslinjerne er ikke retligt bindende, men regeringerne vil arbejde for, at de efterleves. Den danske regering lægger betydelig vægt på, at Retningslinjerne følges. ...

...

Retningslinjerne er støttet af et stort antal lande og sætter standarder dækkende en bred vifte af aspekter af ”god forretningsskik”, for eksempel i forhold til beskæftigelse, forholdet mellem arbejdsgivere og lønmodtagere, miljø, oplysningspligt, konkurrence, korrupsion, beskatning samt ny viden og teknologi. OECD-landenes regeringer (samt Argentina, Brasilien og Chile) har tilsluttet sig Retningslinjerne.

...”

I regeringens Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar (marts 2012) er blandt andet anført følgende:

” ...

Danmark og danske virksomheder er og skal fortsat være drivende i arbejdet for at styrke forretningsdrevet samfundsansvar. Gennem virksomheders samfundsansvar er det muligt at kombinere innovation, produktivitet og vækst samt socialt ansvar, respekt for menneskerettigheder og bæredygtighed. ...

Virksomhedernes samfundsansvar er i en stadig international udvikling. Hvis Danmark fortsat skal være en del af førerfeltet, kræver det derfor, at danske virksomheder skal forblive blandt de bedste til at leve op til de krav og forventninger om samfundsansvar, som virksomhederne møder i disse år, og det kræver de rette rammer og efterspørgsel fra forbrugere, investorer og det offentlige. ...

Respekt for internationale principper og retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd herunder menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og klima er andre væsentlige indsatsområder, ligesom det offentlige rolle som drivkraft spiller en rolle.

...

Regeringen opfordrer staten og den øvrige offentlige sektor til i højere grad at udnytte muligheden for i sine indkøb at efterspørge varer og ydelser, der er produceret under ansvarlige forhold.

...

Der arbejdes allerede i dag med at sikre, at det offentlige indkøb lever op til relevante regelsæt og internationale standarder vedrørende samfundsansvar, grønne indkøb, sociale klausuler mv. Der er ikke nogen centrale retningslinjer for, hvordan man integrerer krav om samfundsansvar i udbud og indkøb, hvilket i praksis betyder at indholdet og måderne at stille krav på kan være forskellig afhængig af, hvilken offentlig myndighed der foretager indkøbet.

...

Fremme ansvarlighed i offentlige indkøb

Det offentlige skal fremme ansvarlighed gennem sine aktiviteter. Derfor vil regeringen:

– Udarbejde fælles offentlige retningslinjer for ansvarlige indkøb i samarbejde med kommunerne og andre relevante parter.

...

Den offentlige sektors eget samfundsansvar

De offentlige myndigheder bør tage et samfundsansvar i forhold til miljømæssige, sociale og økonomiske forhold samt menneskerettigheder gennem deres aktiviteter. Derfor vil regeringen invitere kommuner og regioner med til at udarbejde fælles offentlige retningslinjer for, hvordan man som myndighed kan undgå krænkelser af internationale retningslinjer. Retningslinjerne vil kunne anvendes overfor de udfordringer, som offentlige myndigheder allerede i dag står overfor og har et ønske om at håndtere.

...”

På Miljøstyrelsens hjemmeside (www.mst.dk) er blandt andet anført følgende:

”Bæredygtige indkøb

Formålet med en grøn og bæredygtig indkøbspolitik er at minimere miljøbelastningen og fremme en bæredygtig produktion. Miljøstyrelsen arbejder derfor aktivt med at udarbejde vejledninger og partnerskaber for at øge den tilgængelige viden indenfor området.

...

Partnerskab for offentlige grønne indkøb

Kommunerne har ansvaret for størstedelen - ca. 2/3 af det samlede offentlige indkøb. Partnerskabet for offentlige grønne indkøb er et samarbejde for kommuner, der ønsker at gøre en ekstra og fælles indsats for miljøet ved hjælp af indkøb.

...”

Der fremgår af hjemmesiden for Partnerskab for grønne indkøb (www.groenneindkoeb.dk/partnerskabet) blandt andet følgende:

"Partnerskabet for offentlige grønne indkøb er baseret på fælles forpligtende indkøbsmål.

...

Forpligtelser i partnerskabet for offentlige grønne indkøb:

- At følge de fælles konkrete indkøbsmål
- ...

..."

Om de indkøbsmål, som en kommune forpligter sig til i et grønt partnerskab med Miljøstyrelsen, fremgår endvidere blandt andet følgende:

"Fødevarer

...

Bæredygtighed

Minimum 60 % fair trade og/eller økologisk kaffe, the og sukker på rådhuset/centralinstitutionen, og minimum 10 % i hele organisationen.

... "

Af hjemmesiden fremgår endvidere, at Miljøministeriet har indgået i grønne partnerskabsaftaler med Aarhus, Odense, Herning, Sønderborg og Egedal Kommuner.

Økonomi- og Indenrigsministeriets udtalelse

1. Det kommunale tilsyn

1.a. Generelt om det kommunale tilsyn

Tilsynet med Aarhus Kommune varetages af Statsforvaltningen Midtjylland, jf. § 47 i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 885 af 29. august 2012).

Statsforvaltningens tilsyn er et retligt tilsyn. Statsforvaltningen fører tilsyn med, at kommunen overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder, herunder kommunale forskrifter, der er udstedt i medfør af denne lovgivning. Statsforvaltningen fører ikke tilsyn, i det omfang særlige klage- eller tilsynsmyndigheder kan tage stilling til den pågældende sag. Der henvises til § 48 i lov om kommunernes styrelse.

Statsforvaltningen kan ikke tage stilling til, om kommunens dispositioner er rimelige eller hensigtsmæssige.

Økonomi- og Indenrigsministeriet er ikke i almindelighed klageinstans over for statsforvaltningerne, herunder Statsforvaltningen Midtjylland. Ministeriet kan af egen drift tage spørgsmål om lovligheden af en kommunes dispositioner eller undladelser, som statsforvaltningen har udtalt sig om, op til behandling, når ministeriet skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter, jf. § 53, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse.

1.b. Det kommunale tilsyn og udbudsreglerne

Udbudsdirektivet¹ gælder blandt andet for alle offentlige myndigheder. Direktivet fastsætter procedureregler, der skal følges ved indkøb af varer, tjenesteydelser og bygge- og anlægsopgaver. Det fastsætter bl.a. regler for udvælgelse af leverandører, tilbudsvurdering og kontrakttildeling.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter som gennemført ved bekendtgørelse nr. 712 af 15/06/2011.

Direktivet indeholder ikke hjemmel til kommunal opgavevaretagelse, herunder hvilke hensyn der kan varetages i den forbindelse.

Derimod indeholder direktivet bestemmelser om, hvilke krav til en ydelse en kommune – under den forudsætning, at det i øvrigt er lovligt for kommunen at varetage dette hensyn - kan fastsætte i et udbud.

Det tilkommer ikke Økonomi- og Indenrigsministeriet som kommunal tilsynsmyndighed at udtale sig om, hvorvidt der i forbindelse med et udbud og med hjemmel i udbudsdirektivet kan fastsættes krav om, at de ønskede ydelser skal være Fairtrade mærkede.

Der henvises herved til, at klager over, at en kommune ikke overholder udbudsdirektivet, kan indbringes for Klagenævnet for udbud af enhver der har retlig interesse heri, og at der ikke er nogen frist for indgivelse af klage. Der henvises til kapitel 3 i lov nr. 492 af 12. maj 2010 om håndhævelse af udbudsreglerne mv.

De kommunale tilsynsmyndigheders tilsyn viger således for klagenævnets kompetence, jf. § 48, stk. 3, i den kommunale styrelseslov.

Det forhold, at de kommunale tilsynsmyndigheder i medfør af bekendtgørelse nr. 887 af 11. august 2011 er tillagt klageadgang til Klagenævnet for udbud i henhold til § 6, stk. 1, nr. 3, i lov om håndhævelse af udbudsreglerne mv. (jf. bilaget til bekendtgørelsen) indebærer således ikke, at de kommunale tilsynsmyndigheder har kompetence til at tage stilling til spørgsmål vedrørende overholdelse af udbudsdirektivet.

2. Regler i den skrevne lovgivning af betydning for vurdering af sagen

a. Lov om miljøbeskyttelse (lovbekendtgørelse nr. 879 af 26. juni 2010) indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. ...

..

§ 4. Den, der vil påbegynde virksomhed, der kan give anledning til forurening, skal vælge et sådant sted for udøvelsen, at faren for forurening begrænses mest muligt.

....

§ 5. Den, der fremstiller eller importerer varer eller produkter, skal i videst muligt omfang sikre, at varen eller produktet ikke giver anledning til forurening eller spild af materialer og energimæssige ressourcer.

...

..

§ 6. Offentlige myndigheder skal virke for lovens formål ved anlæg og drift af offentlige virksomheder samt ved indkøb og forbrug.

...”

I bemærkningerne til § 6 er der blandt andet anført følgende (Folketingstidende 1990-91, tillæg A, sp.1534):

”Det slås fast, at ikke blot miljømyndigheder, men hele den offentlige sektor, skal virke for at gennemføre lovens intentioner. ... De offentlige myndigheder bør være specielt opmærksomme på, at indkøbte varer og produkter opfylder de i § 5 nævnte betingelser og handle i overensstemmelse med § 4 og § 5.”

b. Lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (lov nr. 546 af 18. juni 2012) indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

” § 1. Erhvervs- og vækstministeren opretter mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd.

Stk. 2. Mæglings- og klageinstitutionen er et uafhængigt organ inden for den offentlige forvaltning.

....

§ 3. På baggrund af en klage eller af egen drift behandler mæglings- og klageinstitutionen sager vedrørende overtrædelser af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, der enten er begået i Danmark eller vedrører

- 1) en dansk privat eller offentlig virksomhed, jf. stk. 2, eller virksomhedens forretningsforbindelser, jf. stk. 4,
- 2) danske statslige eller regionale myndigheder eller myndighedernes forretningsforbindelser, jf. stk. 4, eller
- 3) danske private eller offentlige organisationer, jf. stk. 3, eller organisationernes forretningsforbindelser, jf. stk. 4.

Stk. 2. Ved en dansk privat eller offentlig virksomhed forstås en virksomhed, der er hjemmehørende i Danmark.

Stk. 3. Ved danske private eller offentlige organisationer forstås private eller offentlige organisationer, der er hjemmehørende i Danmark.

....

§ 7...

...

Stk. 4. Mæglings- og klageinstitutionen foretager en egentlig undersøgelse af sagen, hvis

- 1) mæglings- og klageinstitutionen ikke tilbyder mægling,
- 2) parterne ikke samtykker til mægling i sagen,
- 3) det efter et mæglingsforsøg i henhold til stk. 3 ikke lykkes parterne at finde en løsning eller
- 4) der er tale om grove overtrædelser af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder.

Stk. 5. ...

Stk. 6. På baggrund af undersøgelsen, jf. stk. 4, udtaler mæglings- og klageinstitutionen sig om sagen. Denne udtalelse offentliggøres. Mæglings- og klageinstitutionen følger op på udtalelsen efter 1 år og udtaler sig på ny. Denne udtalelse offentliggøres ligeledes.

...”

I forarbejderne i det tilgrundliggende lovforslag (Folketingstidende 2011-12, 2. samling, tillæg A, L 125) til loven er blandt andet anført følgende:

”.. Forslaget er et led i udmøntningen af regeringens målsætning om, at Danmark er i front, når det gælder virksomheders globale ansvarlighed i relation til arbejdstager- og menneskerettigheder, internationale miljøstandarder og kampen mod korruption.

Ansvarlig virksomhedsadfærd er i stigende grad et internationalt konkurrenceparameter. Kunder, investorer og andre interessenter stiller krav om, at virksomheder respekterer internationale principper, uanset hvor i verden de driver forretning. Samtidig er der et yderligere vækstpotentiale ved, at virksomhederne udviser samfundsansvar. Eksempler viser, at f.eks. en virksomhed kan tilrettelægge sit opkøb af f.eks. kaffebønner på en måde, der skaber værdi for den enkelte kaffebonde f.eks. gennem uddannelsesprogrammer, leverance af kvalitetsplanter og kvalitetsgødning. Samtidig får virksomheden et kvalitetsprodukt og bedre indtjening ved, at der skabes en større og mere ensartet høst

...

OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder (OECD Guidelines for Multinational Enterprises (Recommendations for Responsible Business Conduct in a Global Context)) er anbefalinger for ansvarlig virksomhedsadfærd. Retningslinjerne er ikke juridisk bindende, men er anbefalinger om ansvarlig virksomhedsadfærd til virksomhederne, uanset hvor i verden forretningen drives.

Som medlem af OECD er Danmark forpligtet til at arbejde for, at retningslinjerne udbredes og efterleves blandt danske virksomheder. Det er regeringens målsætning, at Danmark er i front, når det gælder global ansvarlighed i relation til arbejdstager- og menneskerettigheder, internationale miljøstandarder og kampen mod korruption. Derfor skal danske offentlige virksomheder,

statslige og regionale myndigheder og danske private og offentlige organisationer også efterleve retningslinjerne, fordi disse i mange situationer opererer i sammenlignelige situationer med private virksomheder.

...

Retningslinjerne beskriver, hvad der betragtes som ansvarlig virksomhedsadfærd i forhold til emner såsom menneskerettigheder, miljø, arbejdstagerrettigheder m.v.

...

Lovforslaget lægger sig tæt op ad de anbefalinger fra oktober 2011, som Rådet for Samfundsansvar afleverede til regeringen om, hvad Danmark bør gøre for at leve op til dels FN's nye anbefalinger fra juni 2011 samt førnævnte retningslinjer fra OECD. ...

OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder er et vigtigt udgangspunkt, fordi retningslinjerne er en internationalt anerkendt referenceramme for virksomheders globale ansvarlighed, der indarbejder en lang række internationale standarder og principper, herunder FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (UN Guiding Principles). Retningslinjerne fastlægger, hvad der forventes af virksomheder globalt og nationalt, uanset hvor de opererer, hvad angår at sikre respekt for arbejdstager- og menneskerettigheder, internationale miljøstandarder og retningslinjer for anti-korruption m.v. Dertil skaber OECD's retningslinjer også en overordnet ramme for, hvordan man i fællesskab kan understøtte virksomheder i at bidrage positivt til social, miljømæssig og økonomisk fremgang. For regeringen indebærer dette, at de krav, der stilles til virksomheder i denne sammenhæng, også må gælde myndigheder og organisationer.

...

OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder har til formål at tilskynde virksomheder til at udnytte deres evne til at bidrage positivt til økonomisk, social og miljømæssig fremgang og til at minimere de vanskeligheder, deres aktiviteter kan give anledning til.... Tilsvarende gælder for statslige eller regionale myndigheder og offentlige eller private organisationer i sammenlignelige situationer.

...

Til § 3

...

Ved regionale myndigheder forstås både regioner og kommuner....

...

Til § 7

Løses sagen ved mægling, offentliggør mæglings- og klageinstitutionen en udtalelse med en kort beskrivelse af sagen og mæglingsresultatet. Institutionens udtalelse skal eksplicit tage stilling til, hvorvidt mæglingsresultatet er i overensstemmelse med OECD's retningslinjer. ...

...

På baggrund af mæglings- og klageinstitutionens undersøgelse udtaler mæglings- og klageinstitutionen sig om sagen, jf. stk. 6. Mæglings- og klageinstitutionen følger op på udtalelsen efter 1 år og udtaler sig på ny ved enten at udtale, at den pågældende har levet op til mæglings- og klageinstitutionens udtalelse om sagen eller tilkendegiver, hvis dette ikke er tilfældet. Hvis den pågældende ikke har levet op til mæglings- og klageinstitutionens udtalelse om sagen, forbliver udtalelsen på hjemmesiden. Mæglings- og klageinstitutionen foretager årligt en opfølgning på udtalelsen. Hvis den pågældende lever op til mæglings- og klageinstitutionens udtalelse om sagen, slettes udtalelsen fra institutionens hjemmeside.

Mæglings- og klageinstitutionens udtalelser offentliggøres. Institutionen forholder sig alene til overtrædelser af OECD's retningslinjer og vurderer ikke, om der foreligger overtrædelse af lovgivning.

Formålet med offentliggørelsesordningen er at udmønte OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder. OECD's retningslinjer anbefaler, at mæglings- og klageinstitutionen 1) offentliggør en udtalelse, når der er truffet beslutning om, at sagen afvises, 2) offentliggør en beskrivelse af den løsning, parterne er kommet frem til, hvis sagen løses ved mægling, og 3)

kommer med en vurdering af sagen med anbefalinger til, hvordan retningslinjerne kan efterleves, hvis sagen er blevet undersøgt.

Ordningen skal derudover højne forbrugerbeskyttelsen og forbedre forbrugervejledningen, idet de oplysninger, som offentliggøres, vil være relevante for enkeltpersoners dispositioner i forhold til sundhed eller miljøbeskyttelse og for, at forbrugere, aftagere m.v. kan varetage deres interesser i forhold til de virksomheder, organisationer og myndigheder, som der offentliggøres oplysninger om.

Hertil kommer, at virksomheder, organisationer og myndigheder skal motiveres til at yde en særlig indsats for at overholde OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder og således motiveres til en særlig indsats på et område, hvor overtrædelser ikke sanktioneres i klassisk forstand i form af afgifter, bøder eller strafferetligt.

Overtrædelse af OECD's retningslinjer påses alene af mæglings- og klageinstitutionen, som ikke udsteder sanktioner, men udtaler sig om sagen. Det er udtalelsen i sig selv, der skal være adfærdspåvirkende og dermed også have en præventiv virkning i forhold til overholdelse af OECD's retningslinjer. Formålet med ordningen kan derfor ikke opfyldes ved, at der alene sker offentliggørelse af udtalelser i anonymiseret form, hvorfor parternes navne vil fremgå i de tilfælde, hvor institutionen udtaler sig om sagen.

...”

Det fremgår således bl.a. af forarbejderne, at mæglings- og klageinstitutionen i de tilfælde, hvor sagen ikke løses ved afvisning eller mægling, skal udtale sig om, hvorvidt OECD's retningslinjer er overtrådt, og i givet fald hvorledes disse kan efterleves, og at der ikke er knyttet sanktioner til denne udtalelse.

c. I OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder af 27. april 2001 er blandt andet anført følgende:

” ...

Kapitel C, del 1 ... Forord

....

10. Det fælles mål for de regeringer, som har tilsluttet sig Retningslinjerne, er at opmuntre til de positive bidrag, som multinationale virksomheder kan give til økonomisk, miljømæssig og social udvikling, og at mindske de vanskeligheder, som deres forskellige aktiviteter kan give anledning til. ...

I. Begreber og principper

1. Retningslinjerne er fælles anbefalinger fra regeringerne til multinationale virksomheder. De giver principper og standarder for god praksis i overensstemmelse med gældende love. Overholdelse af retningslinjerne er frivillig for virksomhederne og kan ikke håndhæves retligt.

...”

d. Årsregnskabsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 323 af 11. april 2011, indeholder blandt andet følgende bestemmelse:

” § 1. Denne lov gælder for alle erhvervsdrivende virksomheder, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. I henhold til denne lov anses en virksomhed for at være erhvervsdrivende, hvis den yder varer, rettigheder, pengemidler, tjenester eller lignende, for hvilke den normalt modtager vederlag. En virksomhed anses dog altid for erhvervsdrivende, hvis den er omfattet af selskabsloven, lov om erhvervsdrivende fonde, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder eller i øvrigt er erhvervsdrivende i henhold til lov. Dette gælder, uanset om virksomhederne helt eller delvis er undtaget fra kravene i de nævnte love.

Stk. 3. Loven gælder ikke for virksomheder, som

1) ...,

2) ... eller

3) udelukkende er omfattet af regnskabsregler fastsat ved eller i henhold til lov om kommunernes styrelse.

...

§ 99 a. Store virksomheder skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for samfundsansvar, jf. stk. 2-7. Ved virksomheders samfundsansvar forstås, at virksomheder frivilligt integrerer hensyn til blandt andet menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korrupation i deres forretningsstrategi og forretningsaktiviteter. Har virksomheden ikke politikker for samfundsansvar, skal dette oplyses i ledelsesberetningen.

Stk. 2. Redegørelsen skal indeholde oplysning om:

- 1) Virksomhedens politikker for samfundsansvar, herunder eventuelle standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar, som virksomheden anvender.
- 2) Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor.
- 3) Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret, samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover.

Stk. 3. ...

...”

Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 1403 af 27. december 2008 om ændring af årsregnskabsloven. I de almindelige bemærkninger i det tilgrundliggende lovforslag (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, L 5) er blandt andet anført følgende:

”Lovforslaget er en udmøntning af et initiativ i regeringens handlingsplan for virksomheders samfundsansvar. Lovforslaget har til formål at tilskynde de ca. 1.000 største danske virksomheder, børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber, som er omfattet af årsregnskabsloven, til at forholde sig aktivt til, hvordan de kan bidrage til at løse samfundsmæssige udfordringer.

Ved samfundsansvar forstås, at virksomheden frivilligt integrerer hensyn til blandt andet menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korrupation i sin forretningsstrategi og sine aktiviteter. Det vil sige, uden at virksomheden er forpligtet hertil efter lovgivningen i det land, hvor virksomheden opererer.

Det foreslås derfor, at disse virksomheder forpligtes til, som led i deres regnskabsrapportering, at redegøre for, hvordan de forholder sig til deres samfundsansvar.

...”

e. Ministeriets vurdering af den skrevne lovgivning

Miljøbeskyttelseslovens § 6 giver kommuner udtrykkelig hjemmel til at varetage miljøhensyn i sin indkøbspolitik. Imidlertid dækker fair trade-begrebet flere hensyn end alene hensyn til miljø, idet det tillige omfatter fair priser til bønder og fair aflønning af plantagearbejdere i 3. verdenslande for deres råvarer samt en fælles bonus, som de investerer i bedre levevilkår og arbejdsforhold. Dertil kommer, at begrebet i et vist omfang omfatter understøttelse af menneskerettigheder og forbud mod børnearbejde.

Økonomi- og Indenrigsministeriet må således lægge til grund, at den samlede række af hensyn, som er omfattet af Fair Trade begrebet, ikke kan varetages af kommuner med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 6.

Lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd forudsætter, at kommuner – der i denne sammenhæng må betragtes som ”danske regionale myndigheder”, jf. lovens § 3 og forarbejderne hertil - kan indbringes for mæglings- og klageinstitutionen for ikke at overholde OECD’s Retningslinjer for Multinationale Virksomheder. Disse retningslinjer har blandt andet som anført i bemærkningerne til loven og i forordet til retningslinjerne til formål ”at tilskynde virksomheder til at udnytte deres evne til at bidrage positivt til økonomisk, social og miljømæssig fremgang.” Retningslinjerne ”giver principper og standarder for god praksis i overensstemmelse med gældende love” og ”overholdelse af retningslinjerne er frivillig for virksomhederne og kan ikke håndhæves retligt”, jf. retningslinjerne kapitel C, del 1, pkt. 1. Det må derfor læg-

ges til grund, at loven ikke i sig selv indeholder hjemmel til, at kommuner kan varetage Fair Trade-hensyn i deres opgavevaretagelse.

§ 99 a i årsregnskabsloven indebærer, at større virksomheder er forpligtet til at udarbejde en redegørelse for samfundsansvar, men loven gælder ikke for kommuner, jf. lovens § 1, og giver dermed ikke hjemmel for kommuner til at varetage de nævnte hensyn.

Økonomi- og Indenrigsministeriet må herefter lægge til grund, at, at spørgsmålet om, hvorvidt en kommune må varetage Fair Trade-hensyn eller tilsvarende hensyn i forbindelse med varetagelse af sine opgaver – bortset fra den ovennævnte § 6 i miljøbeskyttelsesloven - ikke er reguleret i den skrevne lovgivning.

Spørgsmålet skal derfor afgøres efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse, de såkaldte kommunalfuldmagtsregler.

3. Kan en kommune efter kommunalfuldmagtsregler påtage sig et samfundsansvar?

Efter kommunalfuldmagtsreglerne antages en kommunes adgang til uden lovhjemmel at gennemføre foranstaltninger blandt andet at være afgrænset af, hvad der traditionelt er betegnet som et almen nytte kriterium. Dette kriterium indebærer, at en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, der kommer en bredere kreds af kommunens borgere til gode.

Dette udgangspunkt indebærer, at en kommune normalt ikke uden lovhjemmel kan gennemføre foranstaltninger, der udelukkende eller i det væsentligste er motiveret i varetagelsen af individuelle interesser hos enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner. Hvor der i øvrigt er et lovligt kommunalt formål, indebærer den omstændighed, at virkningen af en kommunal disposition er til fordel for en enkelt person, ikke i sig selv, at den pågældende disposition bliver ulovlig.

Der henvises herved til bl.a. Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver, 2. udgave, 2010, s 51 f og 65 f, Jens Garde og Karsten Revsbech, Kommunalret, 2002, side 26, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2. udg., 2002, side 685 og 688, samt Erik Harder, Dansk Kommunalforvaltning II Opgaver 1987, side 68 ff og 118 ff.

Det omtalte almen nyttekriterium er imidlertid ikke udtryk for en særlig præcis afgrænsning af kommuners kompetence, og kriteriet giver derfor ikke et klart grundlag for at afgøre, hvorvidt en kommune lovligt kan varetage Fair Trade-hensyn. Kriteriet kan dog medvirke til en afgrænsning af, hvilke kommunale hensyn, der i en samlet afvejning af interesser, kan begrunde, at en kommune lovligt kan varetage de nævnte Fair Trade-hensyn i sin opgavevaretagelse.

Efter de nævnte regler antages endvidere, at de opgaver, som en kommune kan påtage sig, som udgangspunkt, skal være geografisk afgrænset til den pågældende kommunes område (det såkaldte lokalitetsprincip). En kommune kan således som udgangspunkt kun gennemføre foranstaltninger, der er begrundet i almene interesser hos kommunens egne borgere. Dette udgangspunkt indebærer, at en kommune ikke uden lovhjemmel kan gennemføre foranstaltninger eller yde støtte til foranstaltninger, som udelukkende eller i det væsentlige er af interesse for borgere i andre kommuner. Det vil dog efter omstændighederne kunne være lovligt at løse en opgave uden for kommunens geografiske område, hvis det er begrundet i hensynet til varetagelsen af den pågældende opgave.

Ministeriet må lægge til grund, at det i såvel internationale som i danske sammenhænge antages, at private virksomheder bør tage et samfundsansvar² i deres aktiviteter. Dette har navnlig har fundet udtryk i de ovenfor nævnte internationale initiativer i form af OECD's retningslinjer for Multinationale virksomheder, FN's retningslinjer om menneskerettigheder og erhvervsliv, FN's Global impact, samt de udarbejdede standarder, ISO 26000, for ansvarlig virksomhedsadfærd, alle initiativer, som Danmark har tilsluttet sig, Tilsvarende er de danske initiativer i form af blandt andet hjemmesiden www.samfundsansvar.dk, etablering af Rådet for Samfundsansvar og rådets anbefalinger, skiftende regeringers handlingsplaner for samfundsansvar, den omtalte ændring af årsregnskabsloven og endelig loven om mæglings- og konfliktinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, jf. pkt. 2 b, 2 c og 2 d, ligeledes efter Økonomi- og Indenrigsministeriets opfattelse udtryk for en generel forudsætning om, at aktører, der har mulighed for det, bør tage et samfundsansvar, og at det gælder såvel private virksomheder som offentlige myndigheder.

Hertil kommer, at det af den nævnte lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd følger, at kommuner indgår i den kreds af aktører, som kan blive indbragt for institutionen for ikke at have overholdt OECD's retningslinjer for Multinationale virksomheder, jf. de ovenfor citerede bemærkninger til loven.

Ministeriet finder på den baggrund, at en kommune har en saglig, kommunal interesse i at varetage deres opgaver på en sådan måde, at kommunen heri inddrager de ovennævnte hensyn.

Det nærmere indhold af det samfundsansvar, som en kommune uden hjemmel i den skrevne lovgivning kan påtage sig i forbindelse med sin opgavevaretagelse, lader sig næppe entydigt afgrænse.

I lyset af, at der ikke er hjemmel i den skrevne lovgivning til, at kommuner kan varetage disse hensyn, finder ministeriet, at spørgsmålet om, på hvilken måde de omhandlede hensyn kan varetages på forskellige kommunale opgaveområder, må afgrænses under hensyntagen til, hvad der i øvrigt antages at gælde efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse.

Afgrænsningen må endvidere ske under hensyn til internationalt anerkendte standarder og principper om samfundsansvar, som anses for generelt anerkendelsesværdige i samfundet, jf. pkt. 2 c.

Med udgangspunkt i ovenstående vurderer Økonomi- og Indenrigsministeriet nedenfor spørgsmålet om Aarhus Kommunes prioritering i sin indkøbspolitik af Fairtrade-mærkede varer (4.a) og Aarhus Kommunes øvrige initiativer vedrørende Fair Trade, herunder navnlig kommunens informationsindsats (4.b).

---

² Der er ikke en bestemt, autoriseret terminologi, som fastslår, hvad der forstås ved "samfundsansvar". Begrebet anvendes i det følgende som en samlet betegnelse for de hensyn, som er omhandlet blandt andet i de ovennævnte OECD- og FN-retningslinjer, og som omfatter forskellige tiltag vedrørende arbejdstager- og menneskerettigheder, internationale miljøstandarder, fremme af levevilkår og lign. i tredje verdenslande. Der henvises endvidere til § 99 a, stk. 1, 2. pkt., i årsregnskabsloven, hvor der er anført følgende: "Ved virksomheders samfundsansvar forstås, at virksomheder frivilligt integrerer hensyn til blandt andet menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi og forretningsaktiviteter."

4. På hvilken måde kan Fair Trade-hensyn varetages?

4.a Indkøb af Fairtrade-mærkede produkter

Det fremgår af sagens oplysninger, at Aarhus Kommune dels som led i at være Fairtrade By, dels som led i "Partnerskab og Offentligt Grønne Indkøb" har forpligtet sig til i et vist omfang at købe Fairtrade-mærkede varer.

Det antages at kommuner med hjemmel i de nævnte grundsætninger har en almindelig adgang til at forsyne sig selv med varer og tjenesteydelser til brug for varetagelse af kommunale opgaver.

Endvidere har en kommune efter de ovenfor nævnte grundsætninger en generel forpligtelse til at handle økonomisk forsvarligt i alle dispositioner. Kommunen har således pligt til at udvise ansvarsbevidsthed i sine økonomiske anliggender, så der ikke påføres kommunen udgifter, der kunne være undgået. Fastlæggelsen af, hvad der er økonomisk forsvarligt, må bero på den konkrete situation, og der må som udgangspunkt gives kommunalbestyrelsen et bredt spillerum med hensyn til anvendelsen af kommunale midler. Der henvises herved til Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver, 2. udgave, 2010, s. 84, Jens Garde og Karsten Revsbech, Kommunalret, 2. udg., 2002, s. 31f, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2. udg., 2002, side 687, Erik Harder, Dansk Kommunalforvaltning III, Kommunalt selvstyre og statsligt tilsyn 1994, s. 182 ff, betænkning nr. 996/1983 om ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret, s. 65 f samt betænkning nr. 1268/1994 om fornyelse og effektivisering i den kommunale sektor, bilaget s. 182.

Efter de nævnte grundsætninger er det endvidere antaget, at en kommune ikke uden lovhjemmel kan tildele ydelser til enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner, der er afgrænset efter økonomiske eller andre sociale kriterier. Det er dog antaget, at kommuner lovligt kan yde støtte til humanitære hjælpeorganisationer uden for landets grænser under forudsætning af, at bidraget ydes uden nogen form for udenrigspolitisk tilkendegivelse, og såfremt det sikres, at hjælpen fordeles på upartisk vis og i overensstemmelse med det humanitære formål.

Der henvises herved til Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver, 2. udgave, 2010, s. 51 f og 65 f, Jens Garde og Karsten Revsbech, Kommunalret, 2002, s. 25, Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2. udg., 2002, side 685, og Erik Harder, Dansk Kommunalforvaltning II Opgaver 1987, side 68 ff.

Det antages videre, at kommuner ikke med hjemmel i ovennævnte grundsætninger kan fremsætte udenrigspolitiske udtalelser eller meningstilkendegivelser

Det forhold, at der påhviler kommunalbestyrelsen en forpligtelse til at handle økonomisk ansvarligt, indebærer efter Økonomi- og Indenrigsministeriet ikke, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til kun at lægge vægt på prisen, når den indkøber varer og tjenesteydelser, jf. herved tillige miljøbeskyttelseslovens § 6. Spørgsmålet er, hvilke hensyn det ud over prisen på ulovbestemt grundlag er sagligt at lægge vægt på.

Det er utvivlsomt sagligt at lægge vægt på produktets eller tjenesteydelsens kvalitet.

Det er endvidere sagligt at lægge vægt på beskæftigelsesformål, således at der for eksempel i forbindelse med en licitation vedrørende kommunale bygge- og anlægsarbejder lovligt kan stilles krav om, at der ved arbejdets udførelse ekstraordinært beskæftiges elever under erhvervsmæssig uddannelse eller lærlinge, jf. Karsten Revsbech, Kommunernes opgaver, 2. udgave, 2010 side 191, samt betænkning nr. 1153/1988 om kommunerne og erhvervspolitikken, side 89.

Efter praksis kan kommuner endvidere i udbudskontrakter indsætte en såkaldt arbejdsklausul. En arbejdsklausul indebærer, at leverandøren skal sikre arbejderne løn- og arbejdsvilkår, der ikke er mindre gunstige end dem, der gælder på den egn, hvor arbejdet udføres. Praksis har baggrund i ILO-konvention 94 (fra 1949 og ratificeret af Danmark i 1955) om arbejdsklausuler, som forpligter statslige myndigheder – men ikke kommuner – til at indsætte arbejdsklausuler. Formålet med konventionen er at imødegå social dumping ved arbejde, der udføres for det offentlige samtidig med, at den understreger statens forpligtelse som ”modelarbejdsgiver” for så vidt angår løn- og arbejdsvilkår.

Økonomi- og Indenrigsministeriet finder, at det forhold, at det offentlige, herunder kommuner, i varierende omfang kan påtage sig et samfundsansvar, jf. ovenfor under pkt. 3, blandt andet gør sig gældende i forhold til de varer, som kommunen indkøber, og at det således er lovligt, at en kommune udnytter sin mulighed for at efterspørge varer og ydelser, der er produceret under ansvarlige forhold.

Ministeriet finder således, at det må lægges til grund, at kommuner i deres indkøbspolitik kan fastsætte, at de ønsker at leve op til internationale anerkendte standarder og principper om samfundsansvar, herunder at indkøbspolitikken lever op til en række forskellige hensyn, som anses for generelt anerkendelsesværdige i samfundet, jf. pkt. 2 c: Sikring af ordentlige arbejdsvilkår, rimelige sociale forhold, overholdelse af menneskerettigheder, en økonomisk og miljømæssig bæredygtig produktion mv.

Økonomi- og Indenrigsministeriet finder imidlertid ikke, at det vil være lovligt, at en kommunal indkøbspolitik indebærer, at der ydes tilskud til enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner, ligesom en kommune ikke som led i sin indkøbspolitik lovligt kan fremsætte udenrigspolitiske standpunkter, jf. de ovenfor omtalte kommunalretlige grundsætninger herom.

Økonomi- og Indenrigsministeriet må lægge til grund, at Fairtrade Mærket har til formål at sikre blandt andet, at de Fairtrade-mærkede varer er produceret under ansvarlige forhold, herunder rimelige arbejdsforhold og aflønning, og under hensyntagen til bæredygtighed, samt har til formål at undgå børnearbejde under uacceptable forhold. Ved at indkøbe et Fairtrade-mærket produkt får indkøberen således mulighed for at leve op til nogle af de principper og standarder, der er beskrevet ovenfor under betegnelsen samfundsansvar.

Økonomi- og Indenrigsministeriet finder på den baggrund, at det forhold, at det er et led i kommunens indkøbspolitik at indkøbe Fairtrade-mærkede varer, ikke kan sidestilles med, at kommunen herved tilsidesætter det ulovbestemte kommunalretlige forbud mod ydelse af tilskud til enkeltpersoner.

Ministeriet lægger i den forbindelse til grund, at den eventuelt højere pris, der betales for et Fairtrade-mærket produkt sammenlignet med et produkt, der alene er købt ud fra kriteriet bedst til prisen, skyldes forøgede omkostninger til navnlig at sikre de hensyn, som blandt andet kan indgå i varetagelsen af et samfundsansvar.

Ministeriet finder i øvrigt ikke, at en politik om ydelse af en fortrinsstilling for Fairtrade-mærkede varer er en usaglig fortrinsbehandling af importører/forhandlere af Fairtrade-mærkede varer, idet ministeriet som nævnt lægger til grund, at det er sagligt for en kommune at varetage det nævnte hensyn i sin indkøbspolitik.

Køb af Fairtrade-mærkede produkter hviler på en udtrykkelig forudsætning om, at produktion af ikke-Fairtrade-mærkede varer i de omfattede lande ikke nødvendigvis foregår under ansvarlige forhold, og at købet af Fairtrade-mærkede varer har til formål at imødegå de arbejdsmæssige, sociale og miljømæssige udfordringer, som gør sig gældende i de lande, som varen er produceret i. Dette indebærer imidlertid efter mini-

steriets opfattelse ikke i sig selv, at en indkøbspolitik om prioritering af køb af Fairtrade-mærkede varer kan anses for at være en udenrigspolitisk tilkendegivelse.

En kommune kan således lovligt i sin indkøbspolitik lægge vægt på indkøb af Fairtrade-mærkede varer.

4.b. Kommunens informationsindsats vedrørende Fair Trade

Som anført ovenfor er det en betingelse for at blive Fairtrade By, at kommunen udøver en aktiv informationsindsats om Fair Trade over for borgere og erhvervsliv i kommunen. Det fremgår videre, at Aarhus Kommune har ydet støtte til aktiviteter rettet mod offentligheden (events), der omhandler Fair Trade, bæredygtighed mv.

Det antages efter almindelige kommunalretlige grundsætninger, at kommuner har adgang til at informere borgerne om kommunens opgaver.

Det omfatter efter ministeriets opfattelse også adgang til at informere om, hvilke hensyn kommunen lægger vægt på i sin opgavevaretagelse, lige som det må antages, at kommunen i et vist omfang må informere om saglige hensyn, som det efter kommunens opfattelse er hensigtsmæssigt, at kommunens borgere og virksomheder er opmærksomme på og selv varetager, fx sundhed, miljø og klima.

Ministeriet lægger som ovenfor anført under pkt. 4. a. til grund, at en kommune lovligt i sin indkøbspolitik kan lægge vægt på at varetage et samfundsansvar. Efter ministeriets opfattelse må en kommune også informere borgerne om, at det er kommunens politik at varetage disse hensyn i forbindelse med indkøb af varer og ydelser.

Det er imidlertid efter ministeriets opfattelse ikke ganske utvivlsomt, hvorvidt kommunen uden lovhjemmel kan agitere for, at borgere og virksomheder i kommunen bør varetage tilsvarende samfundsansvar.

Det skyldes, at det som ovenfor anført ikke tilkommer en kommune at afgive udenrigspolitiske tilkendegivelser, og at selve begrebet samfundsansvar blandt andet omhandler, hvordan man kan medvirke til at påvirke forholdene i andre, mindre velstillede lande.

Oprettelsen af Mæglings- og Klageinstitutionen for ansvarlig samfundsadfærd har til formål at tilskynde virksomheder til at efterleve OECD's retningslinjer.

Det forhold, at en sådan information kan have den virkning, at virksomheder herved udviser samfundsansvarlig adfærd, gør efter Økonomi- og Indenrigsministeriets opfattelse ikke i sig selv information om samfundsansvar i strid med det ovennævnte forbud mod udenrigspolitiske tilkendegivelser. En kommunes agitation for samfundsansvar må således antages at ligge i forlængelse af de hensyn, som varetages ved lov om oprettelse af mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig samfundsadfærd, uanset, at loven ikke i sig selv giver en kommune hjemmel hertil.

En kommune vil derfor efter ministeriets opfattelse kunne informere om samfundsansvar under den forudsætning, at det ikke får karakter af, at kommunen herved selvstændigt formidler synspunkter af udenrigspolitisk karakter.

Efter ministeriets opfattelse kan en kommune således både formidle oplysninger om vanskelige levevilkår, miljøproblemer mv. i andre lande, og information om at det er muligt som borger eller virksomhed at være med til at sikre ordentlige arbejdsvilkår, rimelige sociale forhold, overholdelse af menneskerettigheder, en økonomisk og miljømæssig bæredygtig produktion mv. i de pågældende lande, uden at dette får karakter af udenrigspolitiske synspunkter.

Ministeriet finder ikke, at en positiv omtale af Fair Trade og Fairtrade Mærket er udtryk for en udenrigspolitisk tilkendegivelse eller standpunkt i strid med de ovennævnte kommunalretlige grundsætninger.

Ministeriet må endvidere efter en gennemgang af de oplysninger om den informationsindsats, som det forventes, at kommunen påtager sig som led i Fairtrade By-projektet, lægge til grund, at kommunen ikke herved forpligter sig til udenrigspolitiske tilkendegivelser i strid med ovennævnte grundsætning.

Oplysningerne om de konkrete aktiviteter mv., som Aarhus Kommune har afholdt, giver heller ikke ministeriet anledning til at antage, at kommunen i den forbindelse har tilkendegivet udenrigspolitiske synspunkter eller ydet støtte til, at andre i den forbindelse formidler sådanne synspunkter.

Ministeriet skal dog understrege, at det ikke vil være lovligt for en kommune for eksempel at fremføre synspunkter om andre regeringers/landes håndtering af spørgsmål om arbejdstagerrettigheder, menneskerettigheder, miljø- og klimaindsats m.v., idet dette er en statslig opgave.

Ministeriet har sendt kopi af denne udtalelse til Statsforvaltningen Midtjylland.

Med venlig hilsen
Christian Vigh